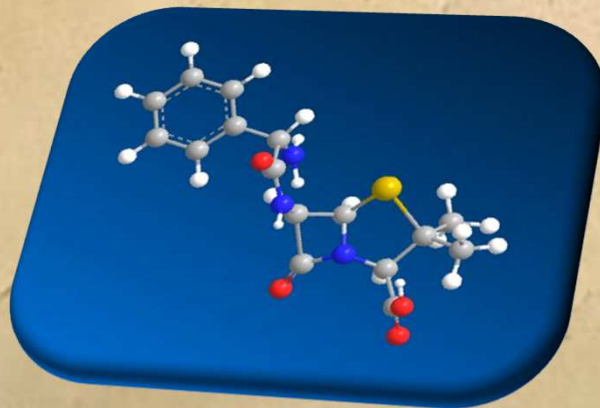

Uloga bolničkog farmaceuta u pravilnoj upotrebi antibiotika

Prim mr ph Enisa Salihefendić
J.U. Opća Bolnica "Prim. Dr. Abdulah Nakaš"
- Odjeljenje za bolničku farmaciju -

BIH - članica evropske asocijacije bolničkih farmaceuta (EAHP) a samim tim i međunarodne organizacije farmaceuta (FIP)

FIP-ova sekcija za bolničku farmaciju održala je globalnu konferenciju o budućnosti bolničke farmacije u sklopu 68. godišnjeg kongresa Svjetske farmaceutске federacije u Baselu, Švicarska, 30-31. august 2008. g.

Na konferenciji je izmjenjena i izjava FIP-a o kontroli rezistencije na antibiotike iz 2000. god. Izmjena je izvršena jer se problem rezistencije u međuvremenu samo pogoršao.

Na konferenciji donešeno je 75 zajedničkih izjava koje se odnose na željenu profesionalnu viziju načina rada u bolničkom okruženju.

Izjave se odnose na upotrebu lijekova u bolnicama, uključujući:

nabavku

pripremu i izdavanje

propisivanje lijekova

davanje lijekova te praćenje
pojedinih lijekova na pacijenta

Izjave:

- Osnovni cilj bolničkih farmaceuta - optimizacija rezultata liječenja pacijenata:
 - pametnom,
 - sigurnom,
 - djelotvornom,
 - odgovarajućom i
 - ekonomičnom upotrebom lijekova.
- Razvijati smjernice Dobre bolničke apotekarske prakse utemeljene na dokazima u cilju definisanja nacionalnih standarda.
- Pet “prava“ (*p.pacijent, p.lijek, p.doza, p.vrijeme i p.način*)
- Zdravstvene vlasti kao i bolničko rukovodstvo trebalo bi:
 - uključiti bolničke farmaceute u sve nivoe bolničke upotrebe lijekova
 - osigurati da svaku bolničku apoteku nadziru farmaceuti sa posebnim obrazovanjem iz bolničke farmacije

- Bolnički farmaceuti trebali bi:
 - pregledati sve recepte, interpretirati, i validirati prije izdavanja i primjene lijeka - antibiotika
 - nadgledati uzimanje lijekova/antibiotika (dnevno ili kada dolazi do promjene terapije) da bi se osigurala sigurnost, odgovarajuća upotreba lijeka i optimalni ishod liječenja
 - imati pristup cjelokupnim zdravstvenim kartonima pacijenata
 - osigurati da su pacijenti educirani o odgovarajućoj upotrebi svojih lijekova
 - biti u stalnom kontaktu sa ljekarima i medicinskim sestrama, a u cilju najboljeg načina upotrebe lijeka
 - aktivno učestvovati u istraživanju novih metoda i sistema za poboljšanje upotrebe lijekova
- Dodiplomski farmaceutski studij trebao bi uključivati bitne dijelove bolničke prakse, a naročito razvijati bolničku farmaciju

Stanje danas?

- Bolnički farmaceuti u BiH bave se samo:
 - nabavkama,
 - skladištenjem,
 - isporukama i
 - pripremom samo najosnovnijih galenskih i magistralnih pripravaka.

Bolnički farmaceuti nisu uključeni u rad na klinikama/odjelima u bolnicama.

Bolnički farmaceuti izdaju trebovanja lijekova klinikama/odjelima i nemaju povratnu informaciju o izdatom lijeku/antibiotiku.

Cjelokupan rad i odgovornost svodi se na obezbjeđivanje i dostavu lijekova/antibiotika i medicinskog materijala klinikama/bolničkim odjelima.

Izdati lijekovi se skladište na klinikama/odjelima, u tzv. priručnim apotekama - „*Floor stock sistem*“, a njima najčešće upravlja medicinski tehničar – nedopustivo.

- Upravljanje lijekovima može obavljati samo farmaceut.
- To podrazumjeva aktivno učešće farmaceuta na klinikama/odjelima.
- Svaka klinika/odjel koja ima priručnu apoteku mora imati i farmaceuta - samo se na taj način može obezbijediti sigurna i pravilna upotreba lijekova/antibiotika.

Zašto?

- Spona između ljekara i pacijenta
- Pomaže pri osiguranju pravilnog odabira antibiotika:
 - Sigurno djeluje na izoliranu bakteriju
 - Koji ima uzak spektar djelovanja
 - Nizak profil toksičnosti
 - Farmakoekonomski opravdan – prihvatljiva cijena

- Adekvatno doziran prema individualnim karakteristikama bolesnika, vrsti i težini infekcije
 - Osiguranje pravilne upotrebe i odgovora od strane pacijenta
 - Spriječavanje pacijenata da samoinicijativno uključuju antibiotsku terapiju.
-
- Praćenje koncentracije lijekova u tjelesnoj tečnosti tzv. *Therapeutic Drug Monitoring* – TDM, gdje farmaceut kao dio kliničkog tima doprinosi postizanju terapijske kompliance (“*compliance*”), efikasnosti lijeka i objašnjava eventualni uzrok toksičnosti
 - Ova metoda, TDM, se primjenjuje kod aminoglikozidnih antibiotika: amikacin, gentamicin, kanamicin, neomicin, streptomycin, tobramicin te kod Hloramfenikola, Fluorohinolona, Vankomicina i Sulfonamida.

- Pravilna upotreba lijekova/antibiotika može se postići i uvođenjem sistema raspodjele jedinične terapije u bolnicama - *kvalitetniji sistema izdavanja lijekova.*
- Bazira se na snabdijevanju lijekovima pojedinačno za određenog pacijenta - „*unit dose drug distributing system*“

Prednosti jedinične terapije uključuju:

- kompletnost zdravstvenog tima,
- manju medikacijsku grešku,
- racionalniju potrošnju lijekova /antibiotika,
- kontrolu isteka rokova i propadanja lijekova,
- veći kvalitet zdravstvene zaštite.

Nedostaci:

- potreban je veći broj uposlenih farmaceuta,
- početna ulaganja u opremu za distribuciju lijekova za pojedinačnog pacijenta su velika koja se na kraju isplate.

- U R.Hrvatskoj, sprovedena je pilot studija – Uspostava sistema raspodjele jedinične terapije na *Odjelu za kardijalnu kirurgiju* - 1996. g.
- Rezultati - značajno smanjenje potrošnje lijekova (do 40 % u DDD).

Danas je u BiH izvan kontrole farmaceuta:

- šta se dešava sa izdatim antibiotikom,
- način i vrijeme aplikacije izdatog antibiotika,
- doza koja je propisana,
- mogući neželjeni efekti,
- interakcije sa drugim lijekovima i
- sve drugo što može biti vezano za primjenjeni lijek.

- Uloga i doprinos farmaceuta u bolnicama naprednijih zemalja definisana je kao:
 - Snabdijevanje i upotreba propisanih lijekova i medicinskih sredstava
 - Obezbjedivanje informacija o lijekovima
 - Praćenje korištenja lijekova i rezultata terapije
 - Pomoć ljekarima koji propisuju lijekove, bolničkom osoblju i pacijentima koji koriste lijekove

Buduća uloga farmaceuta

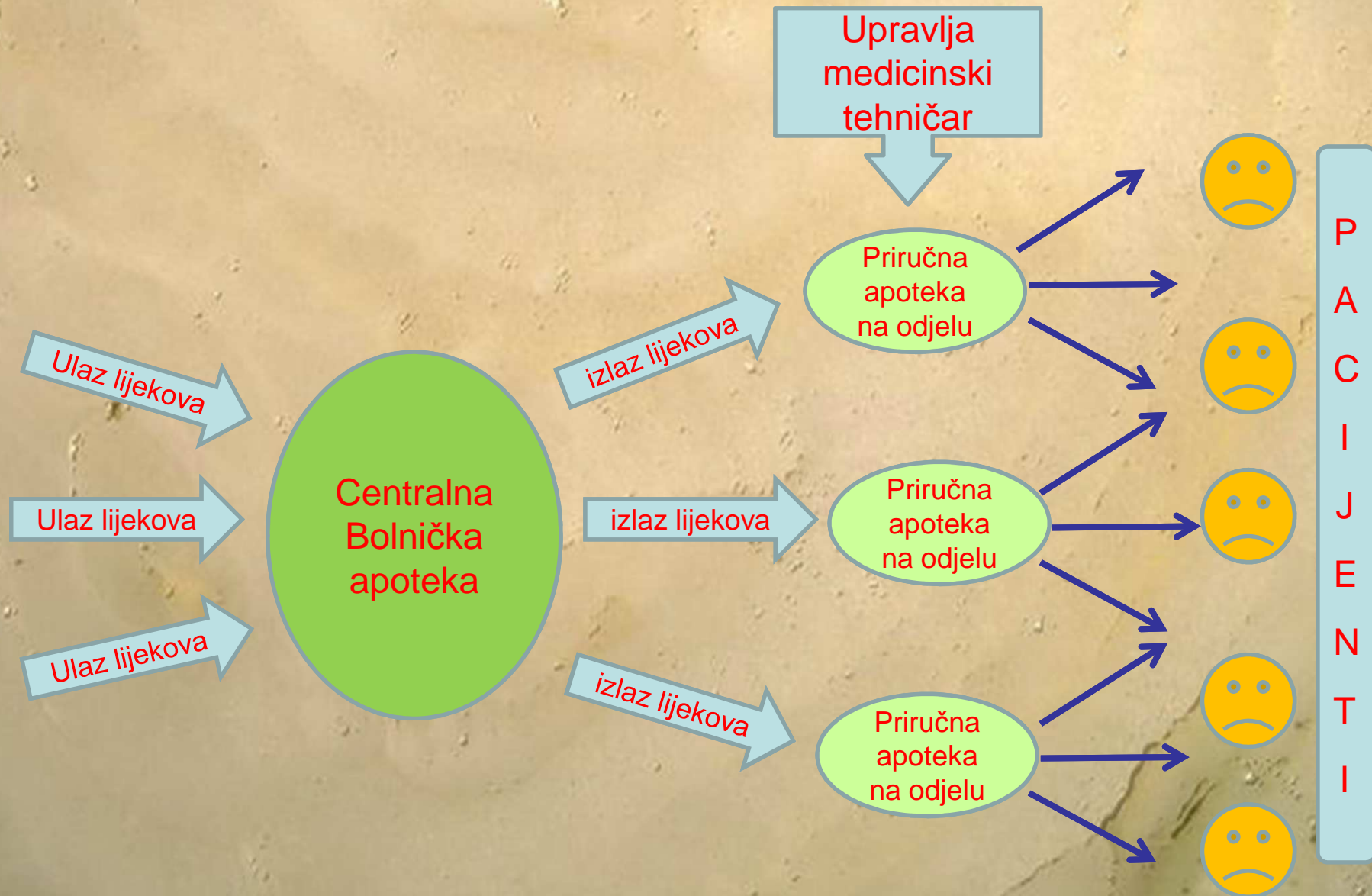
- Pratiti upotrebu antibiotika kako u bolnicama tako i u apotekama javnog tipa
- Pomagati ljekarima u propisivanju terapije
- Educirati druge zdravstvene radnike prema vodičima i smjernicama medicine bazirane na dokazima
- Učestvovati u izradi protokola i smjernica za racionalnu upotrebu antibiotika kako bi se postigao što bolji ishod terapije, povećao kvalitet života pacijenta i smanjili ukupni zdravstveni troškovi

Preporuke ministarstvima zdravstva

Da razmotre ulogu farmaceuta u bolnicama i uvedu praksu učešća farmaceuta u kliničkim aktivnostima u nekoliko bolnica u BiH

Da razmotre ulogu farmaceuta u odnosu na reforme porodične medicine i istraže načine na koje mogu promovisati bolju priznatost, integraciju i saradnju farmaceuta kao članova tima primarne zdravstvene njege

Trenutna situacija – bez povratne informacije o lijeku

Ovakva bi situacija trebala biti

